

והתענג בדשן

שיעור הלכתי שבועי מפי מורנו ורבנו

הרה"ג דוד שלום נקי שליט"א

מו"צ ומחבר סדרת הספרים "בהלכה ובאגדה"

השיעור בימי ראשון בשעה 18:00

בבית המדרש "חזון עובדיה" דימונה

"והתענג בדשן נפשכם, חטו אִזְנְכֶם וּלְכוּ אֵלַי, שְׁקִיעוּ וְתָחִי נֶפֶשְׁכֶם" (ישעיה נה ב)

גליץ 290
ידיד לה' כי טוב כי לעולם חסדו

חג הסוכות

רשמים מעשרת ימי תשובה

אדם לשמח את בניו ובני ביתו ברגל. רק בבגדים ההולמים את ההלכה. האישיות משפיעה על הבגד ומעצבת אותו, והבגד מעצב את האישיות. סיפור מצמרר מפקידה בבנק שחזרה בתשובה. למה סתם "חג" במשנה, הוא "חג הסוכות"? נטילת לולב במקדש ולאחר החורבן. בעשיית זכר למקדש מחזקים את האמונה שבמהרה יבנה המקדש. מנין ש"ציון" - היא "ירושלים". להזכיר ולעורר את הציבור שהנטילה בחול המועד זכר למקדש. מי נקרא 'איש האמת'? ישנם שמחפשים הידורים במצוה דרבנן, ומתחמקים מלקיים מצוה מהתורה. תליית שלטים בבתי הכנסת. לארבע רוחות הנהנועים. ממתי האב חייב לקנות לבנו קטן לולב וציצית? במה עדיף להדר יותר ב"פרי עץ הדר" או ב"והדרת פני זקן"? איזה אתרוג שלח מרן זיע"א לחתנו? נקודה למחשבה.

שמחה יתירה בחג הסוכות

א. ¹ בסייעתא דשמיא נדבר היום כמה דברים מענייני דיומא - "חג הסוכות" הקרב

וגם לחילוניות, כי לצערנו הרב בנושא הזה, פחות או יותר כולן צריכות חיזוק, ורבות שלמדו בחוברת הזאת 40 יום, ראו ישועות ונפלאות מעל הטבע כפי שספרנו כמה וכמה פעמים, אם בזיווגים, אם בזרע של קיימא, בהעברת טסטים ועוד, ישתבח שמו לעד.

אחי ורעי היקרים והאהובים, ברור שכל אלו הוצאות גדולות ומרובות עד מאוד, כמה זכות תהיה לו לאדם שיקח חלק בזיכוי הרבים, ועל אחת כמה וכמה מי שיקח זכות שותפות בכל הפעילות למשך כל השנה עם "ברכת השנה" בסך 150 שקל לחודש בלבד. ופשוט שניתן לתת מכספי מעשר, ואדרבה, זה "המעשר המהודר ביותר לדאוג לאחינו בשרנו שיזכו גם הם לעבוד את השם בשמחה כדת וכהלכה. ניתן ליצור קשר במייל שבועמוד הראשון, או בבית: 0509-570-655. או בהעברה: בנק הדואר סניף 01, עמדות "אפיקי מים" ח-1 8413671. לציין עבור "ברכת השנה". וכל התורמים, ברכת השם עליכם (מלאכי ג'): "הִרְיִקְתִּי לָכֶם בְּרָכָה עַד בְּלִי דִי", וכמו שדרשו חז"ל (שבת לב ע"ב): "עַד שִׁיבְלוּ שְׁתַּפְּתוּכֶם מְלֹמֶר דִּי" ברוחני ובגשמי. ויהי רצון שהקדוש ברוך הוא יערה עלינו ועל כל עמו ישראל רוח טהרה ממרום, ונזכה כולנו לשוב בתשובה שלימה, ולעובדו באמת ובתמים ובלבב שלם, אמן ואמן.

ב. תהילות לאל יתברך, שזיכה אותנו בעשרת ימי תשובה לשהו ב"צפון", ולהסתובב בכמה וכמה ערים, [עכו, צפת, כרמיאל, עפולה, נהריה, נתניה], כדי לזכות את אחינו בית ישראל [דתיים, לא דתיים וגם חרדים] בשיעורי תורה וחיזוקים, וממש רואים את הצימאון האדיר וההתלהבות של הציבור שצמאים לשמוע דבר השם, ובחלק מהמקומות גם חולקו חוברות "שבת" ו"להיות את", ובסייעתא דשמיא הדברים עשו פירות טובים ויעשו עוד ועוד בעזרת השם. והנה הזמינו אותי לדבר בעצרת שהתקיימה באולם "אחוזה דוד" ב"תענכים" [קייבוץ של מושבים, קרוב לעיר "עפולה"] לקראת הסליחות, וכשידבר אתי המארגן, גיליתי שהוא יהודי יקר מפקד בכיר במשטרה שיש לו כבר כמה שנים הוראת קבע להפצת החוברות, והוא מספר לי שהוא זכה לאחרונה, להתחיל ללמוד בכל בוקר שעותיים בכולל אברכים עם חברות, וגם זכה שהבן שלו שיצא מהצבא לפני כארבעה חודשים, אף על פי שהיו לו הצעות מפתות במשטרה כמו לאבא שלו, הוא לא הסכים בשום פנים ואופן לעבוד, והוא רצה אך ורק ללכת ללמוד בישיבה קדושה, וברוך השם הוא לומד בישיבה של בעלי תשובה בירושלים עיר הקודש, והוא שמח מאוד, עולה ומתעלה ומתפתח יפה מאוד. עוד אמר לי

תודה רבה להשם יתברך. חלוקת חוברות ב"נובה". חלוקת חוברות "להיות את" המקוצר לנשים בכיפור. מי הלך ללמוד בישיבה וויתר על הצעות מפתות במשטרה, ומפני מה זכה אביו לכך? מי זה היס"מ ששם כיפה והרים את החוברות כל כך בשמחה? בתי ספר חילונים עושים סדנאות של תועבות חמורות לטמא את הגופות והנשמות של בחורי ישראל. מי אמר ניצחתי את יצר הרע ושמרתי את כל השבת? כל גדולי ישראל פה אחד, שגם בחור בטלן לא ילך לצבא. החפץ חיים: המשיח ישאל, מי היה מוכן להתלכלך ולקבל ביזיונות לכבוד השכינה? הוא יזכה להיות מקורב למלך המשיח. מכתב כאוב מגברת שתינתה את צערה וכאבה עד מאוד. בחג הסוכות ישנה שמחה יתירה. חייב

¹ א. אי אפשר שלא לפתוח באמירת תודה רבה להשם יתברך על כל הטוב אשר גמלנו בפעילות הנפלאה והענפה של המפיצים והמפיצות היקרים השם עליהם יחיו, שעושים חיל כבד מאוד מאוד ברחבי הארץ, וביתר שאת וביתר עוז טרחו ועמלו התרוצצו והתייצבו בחודש האחרון שכתתו רגליהם הלך ושוב מעיר לעיר ומשכונה לשכונה, ומבית כנסת לבית כנסת, מקומות שמתאספים שם רבים רבים מאחינו בית ישראל שעדיין לא זכו לשמור תורה ומצוות ובאים לומר "סליחות", וחלקו להם חוברות: "ראש השנה ויום הכיפורים בהלכה ובאגדה", "שבת", "טהרה", "להיות את", "כשרות המטבח" המקוצרים. והצימאון מפעם לפעם רק גובר וגובר, מי כעמך ישראל. והנה לאחרונה דיבר אתי אברך יקר מ"נתיבות" יע"א שהוא עם חברו נוסעים בכל יום ל"נובה", המקום שבועונות הרבים היה שם בחג "שמחת תורה" לפני 3 שנים גהינם גדול, חורבן גדול, ועכשיו נעשה המקום, מקום תיירות, ובאים אנשים רבים בכל יום שרובם לא דתיים בכלל, ובמשך כמה שעות הם מזכים אותם בחוברות ומדברים על ליבם בדברי חיזוק לפי הענין, וברוך השם זכינו לשלוח לו לאחרונה חוברות "שבת", "טהרה", "להיות את", כדי שיזכה את הרבים הבאים לשם שליבם פתוח בפרט במקומות כאלו. גם זכינו לשלוח לעוד ועוד מדרשיות חוברות להפצה, ואחד מהם הוא אברך יקר וחשוב, חתנו של אחד מגדולי ישראל שליט"א, ובשבוע שעבר, מסרתי להם שיעור ערב אחד לפני הסליחות, ו'בן פורת יוסף' באים לשם בכל לילה כ-300 נערים ו-200 נערות שרובם לא כל כך בעניינים, וביקש שנשלח לו כמות להפצה בשביל הסליחות שבמוצאי שבת - ערב כיפור, כי יבואו הרבה הרבה יותר, וברוך השם שלחנו לו כמות נכבדה מאוד שיסיפק לו וגם למדרשיית הנערים שהוא מחזיק כל השנה, ובאים מידי יום ביומו נערים ומתחזקים שם. כזה ראה וקדש.

גם ברוך השם היתה סייעתא דשמיא גדולה במבצע שהיה בחלוקת החוברות "להיות את" המקוצר, לנשים הבאות ביום כיפור לבית הכנסת, כפי שידוע שבאות נשים רבות לא דתיות, ובעיקר בתפילת "בעילה", וברוך השם נשים ובנות צדקניות רבות, לקחו על עצמן משימה חשובה זו בכמה וכמה ערים: תל אביב, יבנה, באר שבע, עכו, חולון, בת ים, נתניה, ראשון לציון, גבעתיים, קרית עקרון, צפת, כרמיאל, נהריה, דימונה, שדרות, ירושלים, תל ציון, מודיעין עילית [קרית ספר, ברכפלד] ועוד, להפיץ לציבור הנשים, גם לדתיות, גם לחרדיות

האבא, שתיק גם הוא יוצא מהמסורה לפנסיה והולך ללמוד יום שלם בכולל, כי הוא מרגיש איך התורה מנקה אותו מכל השטויות של המשטרה, מכל הפלאפון המשובש וכו' וכו'.

דבר נוסף וחשוב הוא אמר לי, שהוא מרגיש שהזכות שעמדה לו שפתאום הבן שלו ירצה ללכת ללמוד בישיבה דווקא ולא לעבוד, כי לפני למעלה מ-20 שנה, שחבורות "בהלכה ובאגדה" התחילו לצאת לאוויר העולם בעילום שם, הוא היה קונה כמויות ומביא ל"עפולה", והוא הראשון שזכה להכיר את החבורות לתושבי עפולה והסביבה. אמרתי לו אשרך שזכית שהתקיים בך מה שמרן מלכא זיע"א היה אומר: "מי שיעשה לילדים של השם, השם יעשה לילדים שלו". הוא זכה לדאוג לילדים של השם, השם לא נשאר חייב לאף אחד, וזיכה אותו בבן שלא רק לומד תורה, אלא אוהב ללמוד תורה, הוא אמר לי שבנו מיוחד במינו, הוא דלוק על לימוד התורה, הוא לומד בחשק, עושה שטייג'ן רציני, מבין ענין טוב מאוד, הרבנים שלו אוהבים אותו, בן פורת יוסף, בן פורת עלי עין'.

והנה בעקבות השיעור הזה, קבעו לי שיעור נוסף גם במושב "מיטב" בשעה מוקדמת יותר. המארגן הנ"ל שלח לי ניידת סמויה יס"מ [יחידת סיור משטרה] שיקח אותי לשיעור ב"מיטב", ומשם כבר יקחו אותי לשיעור השני, כי זה מרחק נסיעה קצר מאוד. בסיום הנסיעה אמרתי ליס"מ, אולי תישאר אתנו בשיעור, הוא אמר שהוא עובד לילה והוא חייב לחזור. והנה התחלנו את השיעור, ופתאום לאחר כמה דקות, אני רואה אותו שם כיפה לבנה על הראש ונכנס, שמחתו מאוד בבואו. ולאחר השיעור, הוא מספר לי שכאשר דברנו מעט בדרך, הוא הרגיש שהוא רוצה לטעום מטעמה של התורה הקדושה, אז הוא ביקש אישור מהמפקד שלו שהוא רוצה להישאר, והוא גם יבוא לשיעור השני ויחזיר אותי. גם על הדרך היינו צריכים להעמיס כמות נכבדה של חוברות בשביל האבך הנ"ל חתנו של אחד מגדולי ישראל, והייתם צריכים לראות איך הוא העמיס, באיזו שמחה, באיזה חשק, הוא לא רק מרים את החוברות, אלא הוא משמיע קולות זמר בפיו ומרים את החוברות. ואף על פי שברכב הוא היה בלי כיפה, אבל כשהוא הרים את החוברות הוא שם כיפה, כי לא מכובד להרים דברי תורה בלי כיפה. ממש התפעלתי, מי כעמך ישראל.

והנה בשיעור שדברתי ב"אחוזה דוד", היו ציבור מגוון, דתיים ולא דתיים, ודברתי דברי חיזוק בעיקר בענין "קביעת עיתים לתורה", אך לקראת הסוף דברתי גם על חינוך הילדים, איך יכול להיות שהורים מתבלבלים כל כך ושולחים את בניהם ובנותיהם לבתי ספר שמקלקלים ומשחיתים את נפשם? שעושים להם כל מיני סדנאות של תועבות חמורות ביותר של איסורי כרת, בר מינן, וכי ההורים יודעים שאת זה מלמדים אותם בבית הספר? וכי בשביל זה הם שולחים את הילדים שלהם לבית הספר, לטמא את הגופות ואת הנשמות שלהם? הם יודעים כמה טומאה רובצת בבתי הספר הללו? בעונות הרבים, מלמדים אותם תועבות שאי אפשר לשער ולתאר. וברוך השם במשך כדקה אחת הרמתי את קולי בכמה וכמה משפטים חזקים כאלו, כדי לזעזע את הנפשות שישבו שם, על פי מה שכתב הגאון החתם סופר (בבא בתרא כא ע"א), "ומתקנת המלמדים שיהיו יראי שמים יותר מדאי בשעה שמלמדים, כי דברים היוצאים מן לב ירא וחרד, נכנסים ללב ומלהיבים כאש בוערת ביראת השם ואהבתו" [עיין גיליון 271 אות ג]. ובחסידי השם קיימנו בעצמנו, דברים היוצאים מן הלב, נכנסים ללב. ועוד חזון למועד. גם יאמר לזכותם של אברכים יקרים מ"עפולה" פעילים ב"לב לאחים", שממש עשו מלאכת קודש נפלאה ביותר, הם באו מאורגנים כמו שצריך, ורשמו מי שרוצה להמשיך לשמור על קשר ולבוא לשיעורי תורה, וברוך השם נרשמו למעלה מ-20 'בן פורת יוסף', ואמר לי האחראי שזה הישג גדול, כי רוב הציבור הם מאלו שכבר היו מחוברים ללב לאחים בשיעורי תורה וכיוצא.

והנה בלילה האחרון של השנה, לאחר שיעור והתרת נדרים וסליחות בחצות בעיר "כרמיאל" יע"א, כשיצאנו לכיוון הבית ברכב, והנה אני רואה קבוצה של בחורים לא דתיים, איחלתי להם "שנה טובה", והם התקרבו לרכב לבקש ברכה, כשראיתי שיש אוזן קשבת, אמרתי להם, מחר בלילה זה "שבת", מה דעתכם לשמור את השבת הראשונה של השנה? ופתאום קפץ איזה בחור ואמר לי: "אני נשבע לך", אמרתי לו אל תשבע, אסור להישבע, אז הוא ניסה בכל כוחו שאאמין לו ושלא אחשוב שאולי הוא משקר, אמר לי: "אני כפה שלי, מבטיח לך ששמרתי שבת שעברה, שבת אחרונה של השנה, ולפני שבת בא היצר הרע להפריע לי ולפתות אותי שלא אשמור, אבל ב-5 דקות האחרונות לפני כניסת שבת, החלטתי שזהו, אני שומר ויהי מה, וניצחתי אותו, ושמרתי את כל השבת. עכשיו תברך אותי שאני אשמור גם את השבת הראשונה של השנה". הוא אמר את זה בכזו שמחה והתלהבות, ממש מי כעמך ישראל, כי ככה הם אחינו בית ישראל, רוצים לעשות את רצונו של מקום, רק הם לא יודעים איך לעשות? החינוך הקלוקל של מדינת ישראל מבלבל אותם ומשגע אותם, משבש להם את המוח, וככה הם גדלים מסכנים, משועממים, ועמי דעמי דארעא. אבל כשתאחז פותח להם את העיניים ומאיר להם את הדרך, והם רואים איך שאתה אוהב אותם, הם מקבלים בשמחה וחפצים ליישם.

ג. בסייעתא דשמיא זכינו גם לעשות סבב בכמה וכמה כוללים בצפון של אברכים יקרים ששוקדים על לילת התורה בלימודי הרבנות והידיניות, וגם שם השתדלנו לדבר בדברים הצריכים חיזוק לבני התורה, ובעיקר בחומרת הדיבורים באמצע הלימוד, וכמו שדברנו על זה כבר כמה פעמים בשיעורים. עי"ש. והשמחה הגדולה שלי היתה: א. על הצימאון שהם שומעים לשמוע מתורת מרן מלכא זיע"א, מתלמידו הנאמן שמשדל מאוד ללכת באורחותיו, בהשקפותיו, ועל פי פסקיו מבלי לנטות ימין ושמאל, ומבלי לעגל פינות לכאן ולכאן כדי למצוא חן בעיני אלו או בעיני אלו. ב. מזה שהם יודעים שבעלונם הללו, משתדלים לומר את האמת לאמיתה של תורה, האמת הצרופה כדעת מרן זיע"א, מבלי לבלבל ולקשקש קשקושים ולהמציא המצאות ופטפוטי מילים שמעולם לא אמרום לא מרן זיע"א ולא מרן שליט"א, ולא עלה על ליבם חלילה, שבחורים בטלנים ילכו לצבא חס

ושלום, הרי כל בר דעת יודע שאלו דברי שקר וכזב, וכי מי שבטלן, נשלח אותו לצבא שילך ויהיה חילוני?!! הלא כמה וכמה פעמים הבאנו מלשוננו של מרן זיע"א סרטונים מפורשים, כי פי המדבר אליכם' והם מנסים לבלבל את העולם. ולא נאריך בכל מה שהבאנו לעיל פעמים רבות (עיין גיליונות 234, 235, 236, 249-256) רק נביא ציטוט קטן מתוך מה שכתבו גדולי ישראל ובראשם מרן על אותם מסכנים שאין בהם דעת ותבונה ומעודדים ללכת לנחל החרדי: **אזהרה חמורה**. קול ענות במחנה, לא קול תורה כי אם קול מלחמה רחמנא ליצלן... **ולחמיר עול ישיבה בעול צבא**. ובחלקלקות לשון יפתו שעול בשר ודם - קצינים ומפקדים - יציל את פורקי עול תורה מן החטא. אך **הבל בני אדם כוב בני איש להעלותם מהבל על ידי כן**, שנגנו כחרב לשונם לצוד ברשתם תמימים... וזוממים לקחת נפשות טהורות, **ומסיתים להתגייס לצבא... וזעקות שבר של הורים ומורים נשמעים על בני ציון יקרים שהגיעו לידי חילול שבת ועבירות חמורות וביזוי כל קודש, ופילו בקרב מחנותם - מחנות הצבא שם שוררת אווירת פריקת עול בהתפרקות נוראה, זעקתם בוקעת רקיעים, ובכל זאת חוטאים המסיתים עוד ולא משכו ידיהם, ומבכרים להיענות לרצון משנאינו תחת לרצון גדולי התורה... לכן הננו להזהיר באזהרה חמורה לכל יתפתה שום תלמיד ושום שומר תורה ומצוות - גם אם אינו במסגרת לימודים - ליפול ברשתם ללא שום הבדל בין חוג לעדה**. ע"כ. ועליהם נאמר (משלי ד:ד): "כִּי רַבִּים הָלָלִים הַפִּילָה, וְעֲצִימִים כָּל הָרָגָהּ", "ואַחֲרִיתָהּ מִרָה כְּלָעָנָה, חֲדָה כְּחֶרֶב פִּיּוֹת, רָגְלֶיהָ יָרְדוֹת מָוֶת, שְׁאֵלָה צִעְצִיעַ יִתְמָכֶנָּה" (שם ד:ד). גם מרן שליט"א דיבר על זה רבות בשיעורים, ורק ציטוט קטן אחד נביא ממה שאמר: **"כל בן תורה, פטור ממלכת לצבא, גם מי שהוא בטלן, לא לומד. הולכים לצבא, מתקלקלים, יש שם חילות, יש שם קצינים, ניבול פה. יש שם דברים נוראים, יש שם. לא הולכים לשם. נקודה"**. ע"כ. עוד אמר: אסור ללכת לצבא, גם מי שבטלן. אתם מקליטים אותי? תקליטו. כן, אין דבר כזה, רואים. אחים של מרן למדו בישיבת "פורת יוסף", היו בחורי ישיבות כולם, הלכו לצבא והתקלקלו. הנה כולם נהיו חילוניים, אחר כך [חלקם] חזרו בתשובה, אבל כולם נהיו חילוניים". ע"כ. זו האמת, ואין אמת אחרת, וחלילה להמציא ולומר דעות אחרות, רחמנא ליצלן.

ידוע המעשה שסיפר הגאון הצדיק רבי משה שניידר זצ"ל (הובא בשם ספר "עובדות והנהגות" עמוד צד, לגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א) ששמע מפי קודשו של החפץ חיים שתיאר את הכבוד האמיתי שיהיה כשיהיה משיח למי שמוכן להתבטח עכשיו למען כבוד שמים וללכלך את בגדיו בפעולות למען כבוד שמים ולהציל כלל ישראל, שאז כולם יבינו איזו הצלה גדולה היתה בפעולותיו. ולעומת זאת, אין לשער את גדול הצער והרגשת ההפסד שיהיה לאותם שלא הבינו שצריך להתלכלך כדי להציל את עם ישראל ולפעול למען כבוד שמים. והמשיל החפץ חיים משל, למה שהיו נוהגים המון העם בזמנו לטייל בגינות ובפרדסים באוויר הצח, והיו יוצאים כשהם לבושים במיטב בגדיהם. פעם אירע שילדה אחת נפלה לאגם והחלה לטבוע, ובמקום למחר להציל אותה, כל אחד חשש ללכלך את בגדיו, עד שברגע האחרון, קפץ אחד מהר למים והציל אותה. לאחר מכן התברר שזו הילדה, לא פחות ולא יותר, היא בתו של המלך. כמה שכרו של אותו אחד שכללך את בגדיו גדול לאין שיעור, וכל אותם שחששו לטנף את בגדיהם, איזו החמצה ופספוס גדול וענק הם מרגישים. והנמשל, אומר החפץ חיים, שהמשיח יבוא הוא ישאל, מי אלו שהיו מוכנים להתלכלך ולקבל ביזיונות לכבוד השכינה הקדושה? אלו האנשים יקבלו לעתיד לבוא כבוד גדול שיזכו להיות מקורבים למלך המשיח, אך מאידך, אותם שלא היו מוכנים ללכלך את בגדיהם, ולא היו מוכנים לקבל ביזיונות, כמה הרגשת הפסד ובושה היתה להם לעתיד לבוא. ע"כ. אשרי הלווקחים את הדברים לתשומת ליבם, ולא עושים חשבונות מימיה או שמאלה פלוני או לאלמוני, אלא אך ורק עושים חשבון לקודש בריך הוא ולעבדיו הנאמנים הם הם רבובתינו זיע"א ושל"א שמפיהם אנו חיים, אלו יזכו שיקויים בהם דברי הנביא (מלאכי ב:ו): "תִּזְרֹת אֶמֶת הַיְּהוָה בְּפִיהוּ, וְעָלָה לָא נִמְצָא בִשְׁפָתָיו, בְּשִׁלּוֹם וּבְמִשׁוֹר הֵלֶךְ אֲתִי, וְרַבִּים הָשִׁיב מֵעוֹן. כִּי שִׁפְתַּי כֹּהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ, כִּי מִלֶּאֱלֹהִים יִצְבְּאוּ הוּא", וכמו שדרשו חז"ל (חגיגה טו ע"ב), אם הרב דומה למלך השם צבאות, יבקשו תורה מפיהו. ואם לאו, אל יבקשו תורה מפיהו.

ד. להלן מכתב כאוב שקבלתי מגברת אחת בשבוע שעבר בעשרת ימי תשובה שתינתה את צערה וכאבה עד מאוד, והיה חשוב מאוד להביאו, וזה תוכנו: רציני לבקש מכבוד הרב בקשה. יש את הנושא של הנסיעה ל"אומן" בכל שנה מחדש, רק שבשנים האחרונות נהיה סחף מטורף של טובי האברכים [שאינם נמנים על חסידי "ברסלב"], שנסחפים אחרי הזרם ונוסעים לאומן. מדובר באברכים בעלי משפחות ברוכות עם ילדים קטנים, ואשה שלא רגילה לתופעה הזו ולא חונכה להנהגה זו, שפתאום עוזבים את הכל כמה ימים קודם ראש השנה, ושופכים מהונם שאין להם! בשביל כרטיס טיסה, ולא מספיק שההוצאות השוטפות חונקות ממש, עכשיו הם צריכים גם לממן את זה... משאירים אשה עצובה ופגועה עם ילדים קטנים שתסתדר לבד עם כל ההכנות המרובות, ותעשה את החג לבדה עם הילדים!,, כי לא תמיד יש לה לאן ללכת. וגם אם ישנה איזו צורה להסתדר, זה לא זה בלי ראש המשפחה שנמצא בשטח. ואני לא מדברת על זה שכולם הולכים בחמולות, צוחקים ונהנים מהחופש בלי עול משפחה וילדים, למה לא? מי לא רוצה חופש? אחרי חג אחד, כבר אי אפשר יותר ליהנות מבית הכנסת שבשכונה, איך אחד אמר לבעלי, אני כבר לא מסוגל להיות בחג בארץ, אני נהנה רק שם. אמנם אשתו בהתחלה הסכימה לו פעם אחת, אבל עכשיו הבנים שלו גדלו והם נשאים לבד בלי אבא שיקח אותם לתפילה, אין מי שישגיח עליהם אם הם באים לתפילה, ואם הם מתפללים, איזה צורה יש לכל הנהגה זו?!! אני אישית עם כמה ילדים קטנים, ובקושי מצליחה לשרוד את החג עם בעלי, אז איך אפשר לבד? ופתאום כשבעלי רואה אחרים שנוסעים, עולות לו מחשבות בעיצומו של החג, למה גם הוא לא נסע לאומן? אני אישית דברתי עם הרבה נשים, וכולן סובלות, כולן עצובות. בבקשה מכבודו, אז בזמנו מרן דיבר על זה בתקיפות, וזה שוב חוזר, אולי כבודו ירים את הכפפה ויבדל על זה? עוד כמה שנים כבר לא יהיה אף אחד בארץ... כולם יטושו לאומן. אני לא מדברת על כל חגיגה שיש שם והגיוות ואשר של שחרר ידבר על זה, אני מדברת מתוך כאב של הרבה נשים... ואני מקווה שהרב ישמע את בקשתי. ע"כ. והנה בשבוע

ובא לטובה ולברכה לששון ולשמחה לנו ולכל בית ישראל, שזהו החג שהשמחה ניכרת בו יותר ויותר משאר החגים, וכמו שכותב הרמב"ם (הלכות לולב פרק ח הלכה יב): אף

שעבר מסרתי שיעור בכולל אברכים ב"צפת", והיו שם גם מחסידי ברסלב, ואמרתי להם על המכתב הזה, וספרתי להם את הסיפור על הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל רבה של "רמת השרון", שהיה גברא רבה בעל רוח הקודש. דרכו בקודש היתה ללכת בבקרים של ראש השנה מבית הכנסת לבית הכנסת כדי לדבר דברי התעוררות ומוסר. באחת השנים גם הרבנית התלוותה אל הרב, והנה שני בחורים שהיו מלווים את הרב, שמעו שהרב מדבר עם אשתו בדרך ואומר לה, את רואה את הבנין הגבוה הזה, אם עולים פה למעלה, רואים נוף יפה, גלי הים מתנפצים וכו' וכו', והיא שמחה ונהנית מהדברים. הם לא הבינו, וכי זה הזמן עכשיו בראש השנה לדבר על הנוף היפה?! במקום לדבר על איזה רעיון מוסרי, איזה חיזוק ביראת שמים, או על איזו חקירה הלכתית, אם מצות שופר היא בתקיעה או בשמיעה?! למחרת הם שאלו את הרב שיבהיר להם את הנהגתו, והרב ענה להם: אנחנו נמצאים עכשיו ביום הדין, בבוקר השם יתברך דן את העולם, ואנחנו מבקשים לפני התקיעות: "עמוד מכסא הדין ושב על כסא החסד והרחמים", אנחנו זקוקים לרחמים של השם, והרי חז"ל לימדו אותנו (שבת קנא ע"ב) שכל המרחם על הבריות, מרחמים עליו מן השמים, ואם כן כמה חשוב שבאותה שעה אני ארחם על הבריות, וקודם כל אני חייב לרחם על אשתי היקרה, ולכן דווקא בשעה הזאת אני משתדל לרחם עליה ולדבר איתה בדברים שישמחו אותה, וכי היא אכפת לה מאיזה "וורט" או מאיזו חקירה הלכתית, ולכן בחרתי לדבר איתה בדברים שמתיישים על ליבה ומשמחים אותה, וזוהי הרחמנות שלי כלפיה, וכשאדם מתנהג בדרך זו, גם בשמים יתנהגו אתו, 'מידה כנגד מידה' לרחם עליו. לכן ברור שגם הנוסעים לאומן, חייבים לראות מה קורה עם נשותיהם וילדיהם, שחלילה לא יגרם צער או נפילה ברוחניות, כי ילדים שנמצאים בלי אבא בבית הכנסת, יכולים חס ושלום בקלות להתחבר למי ומי, והשם יצילנו, שלא נכלם ולא נכשל לעולם ועד.

ה. בסייעתא דשמיא בחסדי השם לאחר תקופה ארוכה, יצאה חוברת "נפלאות מתורתך" מבית "הכלה ובאגדה", ביאורים נפלאים ממדרשי חז"ל על פרשת "בראשית", לימוד מעמיק ומקיף בשילוב מדרשי חז"ל ומפרשי התורה ראשונים ואחרונים, המשמח ומרחיב את הלב, להתענג על פסוקי התורה ולשאוב מלא חופנים חכמה ומוסר. מתאים לכל שכבות הציבור, גם לתלמידי חכמים, מוסרי שיעורים, וגם למורים ומורות בתלמודי התורה ובבתי הספר, שיוכלו בעזרת השם להפיק תועלת מרובה, להכנת שיעורים מרתקים ומלאי ענין ותוכן, ממעיינות הנצח של תורתנו הקדושה המתוקה מדבש ונופת צופים. והכל ערוך בטוב טעם ודעת, בלשון צחה וקלה השווה לכל נפש, למשוך לבבות עם ישראל לתועלת וזיכוי הרבים. ניתן להשיג בנקודות המכירה של החוברות. חזקו ואמצו. הביאו ברכה לבתיכם.

² כמו שדרשו חז"ל (פסחים קט ע"א), חייב אדם לשמח בניו ובני ביתו ברגל, שנאמר (דברים טז יד): "וְשִׂמְחֶתָּ בַּחֲגֵךְ אֶתָּה וּבְנֶךָ וּבִתְּךָ...", במה משמחם? האנשים בראוי להם והנשים בראוי להן. ובאיור הרמב"ם (הלכות יום טוב פרק ו הלכה יח), הקטנים נותן להם קליות ואגוזים ומגנות, והנשים קונה להן בגדים ותכשיטים נאים כפי ממונן, והאנשים אוכלים בשר ושותים יין, שאין שמחה אלא בבשר, ואין שמחה אלא ביין. עיי"ש. ומעיד רבנו חיים ויטאל על רבנו האר"י ז"ל בספר שער המצוות (דף ק"ו ע"ב): בענין מדת הנדיבות והוותרנות, ראינו למורי האר"י ז"ל, שלא היה חושש בעצמו להתכבד במלבושים נאים יותר מדי, גם במאכלו היה אוכל דבר מועט מאוד, אבל במלבושי אשתו, היה זהיר מאוד לכבדה ולהלבישה, והיה מפקיד כל רצונו, אף אם לא היתה ידו משגת כל כך. עכ"ל. ופשוט וברור, שכל מה שצריך להשתדל להפיק את רצון האשה, הוא במלבושים צנועים והולמים את ההלכה, ולא חס ושלום בבגדים צמודים וקצרים וכיוצא בהם, שהלובשת אותם עוברת על איסורי תורה חמורים, ומכשילה את הרבים באיסור תורה "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם". וכדאי מאוד לעיין בחוברת הנפלאה "להיות את" הכלה ובאגדה, ששם מבוארים יפה מאוד מה הם כללי ההלכה בבגדי הנשים. ובחסדי השם יתברך, נשים רבות לאחר שלמדו בחוברת, זרקו את בגדיהן שאינם כהלכה, והחלו ללבוש בגדים כדת וכהלכה, וכולן מעידות ששמחה רבה אופפת אותן בכל יום, ומרגישות סיפוק והרגשה נעלה ורוחנית, כבת מלך אמיתית. וכבר הזכרנו כמה פעמים את דברי המהר"ל בספר גבורות השם שכתב, "עיקר שבח האישה ומעלתה העליונה, היא הצניעות".

והנה אם נתבונן נראה, שמלבד כל המעלות העצומות והגדולות של התורה הקדושה, שכל חפצים לא ישוו בה, וכמו שאמרנו בתלמוד ירושלמי תחילת מסכת פאה, "כל מצוותיה של תורה, אינן שוות לדבר אחד מן התורה", - אך אנחנו מוצאים שיש לתורה גם כן כח מיוחד ונפלא שהיא נקראת "תבלין" [תרופה או סם מרפא], כמו שאמרנו חז"ל (קידושין ל ע"ב), אמר הקדוש ברוך הוא לישראל: בני, בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, אם אתם עוסקים בתורה - אין אתם נמסרים בידו, ואם אין אתם עוסקים בתורה - אתם נמסרים בידו. ואמר רבי ישמעאל: בני, אם פגע בך מנוול זה [היצר], משכנה לבית המדרש, אם אבן הוא - נימוח, ואם ברזל הוא - מתפוצץ. עיי"ש. נמצא שהתבלין היחידי שנותן כח לאדם להתמודד נגד פיתויי היצר הרע המצויים בעוונות הרבים, הוא אך ורק עסק התורה כיאור. כי התורה היא היא שמגדלת ומרוממתו על כל המעשים, וככל שהאדם עוסק בתורה יותר וזוכה לגדול ולפרוח ולהיות מרומם וגבוה יותר ויותר, יש לו גם כח יותר להילחם ולנצח במלחמת היצר. אלא שלכאורה מה תעשינה הנשים שהינן פטורות ממצוות "תלמוד תורה" [לבד מההלכות שהן חייבות בהן], מהיכן הן תספוגנה את הרוממות שלהן? התשובה היא "מן הצניעות!", הצניעות היא שמגדלת ומרוממת את האשה יותר ויותר ועושה אותה מכובדת יותר, לעומת אותן נשים ובנות ממסנות שלא זכו ללבוש בצניעות כהלכה, ששלעצמן הרב, הן נחשבות זולות ולא מכובדות, שנאמר (תהלים מה יד): "כָּל כְּבוֹדָהּ בֵּת מֶלֶךְ פְּנִימָה", מי היא הכבודה המכובדת, מי שהיא פנימה. גם חז"ל במדרש תנחומא (פרשת במדבר סימן א) אמרו: "כָּל

על פי שכל המועדות מצוה לשמוח בהם², בחג הסוכות היתה שם במקדש שמחה יתירה³, שנאמר (ויקרא כג לו): "אֲף בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בַּאֲסָפְכֶם אֶת

קְבוּדָהּ בֵּת מֶלֶךְ פְּנִימָה, מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוֹשָׁה", זה אהרן, שנאמר (שמות כח ג): "וְעִשִּׂיתָ מִשְׁבְּצוֹת זָהָב", מכאן אמרו חכמים, כל אשה שהיא מצנעת את עצמה, אפילו היא בת ישראל, ראויה שתנשא לכהן גדול ותעמיד כהנים גדולים. שנאמר: "כָּל כְּבוֹדָהּ בֵּת מֶלֶךְ פְּנִימָה", ממילא "מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוֹשָׁה". ע"כ. נמצא שהצניעות מגדלת ומרוממת את האשה יותר ויותר, וכמו שהתורה מגדלת ומרוממתו על כל המעשים, ונעשית לו תבלין לנצח במלחמת היצר, כך הצניעות מצליחה את האשה יותר ויותר, ונעשית לה תבלין לנצח במלחמת היצר.

ואם נרצה להרחיב קצת את הדברים, צריך לדעת שהבגד איננו דבר שולי וחיצוני בלבד, אלא הוא מאוד משמעותי לאישיותו של האדם. ישנם יחסי גומלין דו סטריים בין הבגד לאישיות: מצד אחד - האישיות משפיעה על הבגד ומעצבת אותו, כך שהבגד משקף את הפנימיות של האדם, למשל, אדם שיש לו כבוד עצמי יותר ילבש בגדים מכובדים יותר, אדם עממי ילבש בגדים עממיים, וכמו כן, אשה הצנועה בפנימיותה תלבש בגדים עדינים וצנועים. ומאידך, קיימת גם השפעה נגדית - שהבגד מעצב את האישיות, וכמו שמצאנו בגמרא מסכת שבת (ק"ג סע"א) שרבי יוחנן היה קורא לבגדיו "מכבדותיה", דהיינו שהבגדים מכבדים את בעליהם. כי כשאדם לובש בגד מסוים, הוא מקבל את השראתו ממנו, וזה משפיע על אישיותו. לכן גם אשה, שבתחילה באופן קצת "מאולץ", היא לובשת בגדים צנועים, מכובדים ועדינים, מבלי שזה בא לה מתוכה, אלא מתוך חובה בלבד, הרי שאט אט הבגדים ישפיעו עליה, ובלי ספק שאישיותה תלך ותתעדן ותהיה צנועה יותר ויותר.

תשמעו סיפור שסיפרה בעלת המעשה בזמנו ב"רדיו 10", [לפני למעלה מ-20 שנה הוא היה אחד מערוצי הקודש, מאוד מעניין ומחזק]. גברת ב. ד. היא פקידה צעירה טובת לב, לא דתיה, העובדת באחד הבנקים שנמצא בתוככי שכונה חרדית. היא מגיעה לבנק לבושה "איך שבא לה". היא לא דוסית! יום אחד נישא אליה אברך חרדי, מושפל עיניים, ובשפה רפה ביקש אם היא יכולה שלא לבוא כך לעבודה. זה מפריע מאוד לציבור החרדי. הבקשה קוממה אותה - "אנחנו חיים במדינה דמוקרטית", ענתה, "ואני יכולה ללבוש מה שאני מבינה!". אמר לה האברך: "אבל תהיה לך זכות גדולה, אם תשתדלי כן ללבוש צנוע", והלך לדרכו. משהו בכנות שלו, בבושה שבה הוא דיבר, נגע אל ליבה. וחשבה, "מה אכפת לי לא להרגיז אותם", "בסך הכל יש בהם דברים מיוחדים! ובאמת אני מתחצפת כשאני יושבת כך למולם...". למחרת הגיעה לבנק וחולצה רחבה מעל בגדיה - רק למען ההתחשבות כמובן. להפתעתה היתה הרגשתה טובה. משהו עדין וטוב נוסף בנפש, הרגשה שהיא לא הכירה עד אז. ולכן היא המשיכה ללכת בבגד עליון רחב מעל לבגדיה. לאחר זמן קצר, היא השתתפה בחתונת קרובתה באולמי "וורסאי" בירושלים. וכיוון שהתרגלה כבר ללבוש קצת יותר צנוע, יצאה אף לחתונה כשהיא לבושה בז'קט מעל הבגד. באמצע האירוע, חשה חום מעיק, שלחה את ידה להוריד את הז'קט שלבשה על בגדיה, אך הרגישה שמשוה בתוכה לא נותן לה, היא חשה שלא בנוח להישאר בחולצה בלבד ללא כיסוי ראוי. "אצא החוצה לנשום אוויר", החליטה. אחרי דקה קרס האולם על יושביו ורוקדיו, ובחסדי שמים חיה ניצלו! מצוה גוררת מצוה, גברת ב.ד. כבר לא יכלה להמשיך בשגרת חייה בלי לחשוב מה כל זה אומר, וברוך השם אט עלתה על דרך המלך בשמירת התורה והמצוות. כאן אנו רואים עד כמה הבגד אכן מעדן את האישיות, וגם כשלושבים אותו באופן מאולץ ומלאכותי, הוא משפיע את השפעתו הטובה והמבורכת. וכבר כתב השל"ה הקדוש (שער האותיות ט): "המלבושים לבוש הגוף, והגוף לבוש הנפש. בטירת המלבושים יעורר טהרת הגוף, ובטהרת הגוף תעורר טהרת הנפש".

סיפור זה מזכיר לי סיפור אחר נפלא מעין זה ששמעתי לפני כשבועיים כשהיינו בשבת שכולה תורה בעיי "אשקלון" יע"א, השתתף שם יהודי יקר רוח שזכה לשמש בקדוש כ-50 שנה את הגאון הצדיק רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל רבה של "רמת השרון". הרב עליו השלום היה זהיר וזריז מאוד במעשיו, והיה רגיל ללכת ברגל הרבה מהבית ללשכה ברבנות וכו'. והנה באחד הפעמים בלכתו בדרך, ראתה אותו אשה אחת שבעוונות הרבים, היא כתבת שמאלנית בטלוויזיה, שהיתה רגילה לכתוב הרבה נגד החרדים, וחשבה לעצמה שעתה באה לה הזדמנות לעשות עוד כתבה על החרדים. היא ניגשה לרב וביקשה לשאול כמה שאלות, הרב אמר לה, בכבוד רב. וכך בתוך כדי ההליכה שמשמשי הרב בדרכו, היא שאלה שאלות, והרב ענה לה על הכל בשפה נעימה. היא התפעלה מאוד שהרב ענה לה יפה, ולכן היא אמרה בסיום השאלות, שהיא לא מבינה, אז למה אומרים שהחרדים כאלו שחורים, מפחידים וכו'. ולאחר מכן, היא אמרה לרב, שהיא מאוד רוצה שהרב יבקש ממנה בקשה אחת, והיא מבטיחה לעמוד בזה. לעצמה היא חשבה, בטח הרב יבקש להפסיק לכתוב על החרדים, אבל למרבה הפלא שלא אותה הרב, איזה חפץ היא אוהבת מאוד? היא אמרה "נעליים", יש לה חדר למעלה ל-100 זוגות נעליים, [השם ירחם]. הרב שאל, האם יש זוג שהיא הכי הכי אוהבת? אמרה, כן. אמר לה הרב, אם ככה, בקשתו היא שבכל שבת ושבת היא תנעל את זוג הנעליים האלו לכבוד שבת. היא התפללה, רק זה?! אין בעיה, קל מאוד. ומאותו שבוע, היא היתה בודקת מתי כניסת שבת, ומחליפה לנעליים היפות לכבוד שבת. אך בזכות הנעליים היפות, הגברת הזאת התחילה לשמור שבת וחזרה בתשובה, כי בכל שבת היא הרגישה שזה לא לעניין, רק לנעול נעליים יפות, ולהמשיך הכל כבכל ימות החול, אז לכבוד מה היא מחליפה לנעליים יפות, ומאז היא התחילה קצת להתקדם כדי שתהיה הדקה יותר לנעילת הנעליים, ואז היא הדליקה נרות לכבוד שבת, ואט אט קידוש של שבת וככה הלאה והלאה עד שיזכתה לחזור בתשובה. זה מראה לנו כוחו של "חכימא דיהודאי", איזו חכמה נפלאה, רעיון כזה אדיר לחשוב על דבר שכזה שנראה כל כך קטן ופשוט, אבל טמונים בו הרבה הרבה, עד שבכווח לשנות כיוון לגמרי מכתבת בטלוויזיה לשומרת תורה ומצווה, פלא פלאות. ומכאן גם נבין מה גדול ההשפעה של הבגד על האדם לשנות אותו לגמרי.

³ הגאון רבי שלמה הלוי (בביאור חדש מספיק על הרמב"ם הלכות לולב פרק ח הלכה יב) מבאר בשם

להזכיר ולעורר את הציבור שהנטילה בחול המועד זכר למקדש

ד. וכתב הגרש"ז אורבך במנחת שלמה (סוכה שם), שכיון שכל מטרות תקנת רבן יוחנן בן זכאי היתה ליטול לולב שבעה ימים בגלל שצריך שתהיה דרישה לציון - זכר למקדש, לכן על כל אדם לכוון בנטילת הלולב בחול המועד לזכור את הנטילה שהיתה בבית המקדש שבעה ימים, כי הרי זו כל מטרות התקנה ליטול לולב כל שבעה ימים בשביל שנקיים דרישה לציון. ואם לא נכוון זאת, אם כן לא נקיימיה הדרישה. לכן חשוב מאוד שבכל בית הכנסת יזכירו ויעוררו את הציבור על כך שקודם נטילת לולב בחול המועד, יכוונו שהנטילה היא זכר למקדש.⁴

יום טוב ראשון שחל בשבת, חיוב הלולב רק מדרבנן

ה. והנה השנה חל יום טוב ראשון של סוכות בשבת, וחז"ל הקדושים אסרו עלינו ליטול לולב בשבת, מחשש שמא יטלטל אותו ארבע אמות ברשות הרבים וילך אצל הבקי שילמד אותו את סדר הגנוענים.⁵ וכמו שגזרו בשופר שלא תוקעים בשבת, שמא ילך אצל הבקי שילמדנו את סדר התקיעות, ולכן השנה שחל ראש השנה בשבת, לא תקענו בשופר. וכן כשחל פורים בשבת, לא קוראים את המגילה, שמא יטלטל את המגילה ברשות הרבים, כמבואר בגמרא ראש השנה (כ"ט ע"ב). נמצא שלעת עתה שבעוונות עדיין אין לנו בית המקדש, מצות נטילת לולב השנה אינה אלא מדרבנן. כי מן התורה, החובה היא רק ביום הראשון של החג, וכיון שחכמים הפקיעו לנו את המצוה מן התורה בשנה זו ביום הראשון, נמצא שהמצוה נשארה בשאר הימים בלבד שאינה אלא מדרבנן. ואשריהם ישראל שמהדרים גם השנה באתרוג מהודר ומשובח. ופעם אמר על זה 'איש האמת' הגאון רבי משה צדקה שליט"א ראש ישיבת "פורת יוסף" תכ"ץ, שישנם בני אדם שמהדרים לקנות אתרוג מהודר ומיוחד ומשלמים עליו טבין ותקילין, אפילו כמו השנה שהמצוה היא רק מדרבנן, ואילו לקנות בגדים ותכשיטים לאשה, שזו מצוה מן התורה לשמח את האשה (כמבואר לעיל הערה 2), לא תמיד הם שמים אל ליבם לקיים מצוה זו, נמצא שמחפשים הידורים במצוה דרבנן, ומתחמקים מלקיים מצוה מן התורה.⁶

ציצית לחנכו. ובבית יוסף הביא בשם הירושלמי שכתב, "לא סוף דבר (שיודע רק) להתעטף [להתכסות], אלא שיועד להשליך שתי כנפות לאחוריו ושתים לפניו בשעת קריאת שמע.

⁶ בספר "עלינו לשבח" (במדרש עמוד תג) מביא מעשה שסיפר תלמיד חכם גדול שבהיותו צעיר לימים, הוא ישב בחנות הספרים של רבי אברהם רובינשטיין בשכונת "מאה שערים" בירושלים, בימים שקודם חג הסוכות שנמכרה בו גם אתרוגים. והנה נפתחה הדלת ונכנס הצדיק רבי אריה לוי. הוא פנה למוכר ושאלו, האם בחרת לי אתרוג? כן, השיב המוכר, והוציא מהמגרה אתרוג עטוף בצמר גפן, ומסרו לרבי אריה. רבי אריה שילם ויצא מהחנות כשהאתרוג עטוף בידו, מבלי לפותחו כלל. מיהרתי לרוץ אחרי, וקראתי בשמו: רבי אריה! הוא נעצר, ואני שואלו: מדוע אין כבודו בודק את האתרוג כיאות כפי שנדרש? השיבני רבי אריה במאור פנים: "זו באמת שאלה טובה! ותשובתה בצידה: פעמיים נאמר בתורה "הדר", ולקחתם לכם פרי עץ הדר", וגם נאמר "והדרת פני זקן". יש המקפידים להדר ב'הדר' של ארבעת המינים, אבל אני מקפיד גם להדר ב'הדר' השני, וכיון שכרגע אני ממחר לבית אבות לבקר שם זקן ערירי שאין מי שייקבר אותו, לכן לא הידרתי הפעם בהדר של האתרוג. פלא והפלא!!! אשרי המחשב דעתו בשיקול דעת אמיתי.

זה מזכיר לי סיפור שסיפר לנו פעם בישיבה הגאון רבי מרדכי טולידנו שליט"א חתנו דבי נשיאה - מרן מלך זיע"א. יום אחד בצעירותו התקשר אליו מרן זיע"א, ושאל אותו: האם אתה רוצה להיות שותף של הקדוש ברוך הוא? אמר, בוודאי שכן, אם ככה, אמר לו מרן, הגמרא במסכת שבת (י"ט ע"א) אומרת, כל דיין שדן דין אמת לאמיתו, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית. וזויר אותו להתחיל ללמוד דיונות, וכך עשה ושושק על לימודו. והנה המבחן התקיים לאחר החגים, והיה לו לחץ טבעי לפני מבחן כזה. ואמר למרן, שהוא לא יודע אם הוא יהיה מספיק מוכן למבחן, כי עכשיו חגים ויש טרדות של מצוה, לבנות סוכה, לקנות ארבעת המינים וכו'. אמר לו מרן, תשב תלמד, ואני אדאג לך לארבעת המינים. וכך היה, הוא ישב ולמד בימים שבין כיפור לסוכות, בהגיע ערב החג, הוא רואה שעדיין ארבעת המינים לא הגיעו, מה שכבר רוב הציבור בשעות כאלו, בוודאי כבר יש להם ארבעת המינים. כשעתיים לפני כניסת החג הוא מתקשר למרן, אולי שכחו אותו. והנה מרן אומר לו, הנהגה שלי בדרך אליך. כשהגיע הנהגה, הוא ראה את האתרוג שמרן שלח לו, לא כל כך מצא חן בעיניו, הוא היה רגיל לבחור אתרוג נקי לגמרי, והנה מרן שלח לו אתרוג עם "עלים" [כמין קרום דק ירוק בהיר מאוד]. בחול המועד כשיצא לו לראות את מרן, הוא שאל את מרן על האתרוג, ואמר לו מרן שעלים לא פוסל [עייניו בית יוסף סימן תרמח אות יג], וכי מה עדיף לחפש שעות אתרוג מהודר מהודר, או בינתיים להדר במצות "תלמוד תורה" ששקולה כנגד על המצוות כולן? ובאמת זו נקודה גדולה וחשובה מאוד למחשבה, שפעמים שאדם מחפש שעות על גבי שעות אתרוג, לולב וכו', ובזמן הזה הוא יכול לשבת וללמוד. אלא שברור שהכל לפי הענין, כי אחד שלא מנצל את זמנו כהוגן, ומעביר שעות על גבי שעות באפס מעש ובדיבורים בטלים, [וכנראה שהוא שח מהו אמר רק אקמביר בכיפור, "על חטא שחטאנו לפניך בדברים בטלים"] אז בוודאי שעדיף שיחפש ויחפש עד שיימצא, כי אשריו שהוא טורח ומתאמץ בדבר של מצוה, ונמצא ששכרו אתו ופעולתו לפניו.

"ולקחתם לכם ביום הראשון... ושמחתם לפני ה'... שבועת ימים"

ב. כידוע, בזמן שבית המקדש היה קיים, היו נוטלים את הלולב בבית המקדש כל שבעת ימי החג מן התורה, שנאמר "אך בהמשה עשר יום לחדש השביעי באסףכם את תבואת הארץ תחגוג את חג ה' שבועת ימים... ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל, ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבועת ימים", והיינו שלפני ה' אלוהיכם בבית המקדש - שבעת ימים, אבל בשאר המקומות, היו נוטלים רק ביום הראשון בלבד, שנאמר: "ולקחתם לכם ביום הראשון", שזה מדבר בסתם על כל מקום בעולם. אלא שכשחבר בית המקדש, תיקן נשיא ישראל, רבן יוחנן בן זכאי ובית דינו, שיטלו לולב בכל מקום בעולם בכל שבעת הימים, זכר למקדש. כמבואר כל זה במשנה מסכת סוכה (מא ע"א), בראשונה היה לולב ניטל במקדש שבעה, ובמדינה יום אחד. משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהיה לולב ניטל במדינה שבעה, "זכר למקדש".

"ציון היא דרש אין לה"

ג. ובגמרא שאלו, מנין שעושים "זכר למקדש"? אמר רבי יוחנן: דאמר קרא (ירמיה ל יז): "כי אעלה ארצה לך וממכותיך ארפאך נאם ה', כי נדחה קראו לך, ציון היא דרש [זכור] אין לה", דורש אין לה, מכלל שצריך דרישה. כלומר, הנביא מתאונן שלא זוכרים את "ציון" - היא "ירושלים". ומשמע שיש לעשות זכר למה שהיה אז בירושלים בבית המקדש. וביאר רבנו יוסף חיים בבן יהוידע (שם), שהזכר שאנחנו עושים לעניינים אלו שהיו בזמן בית המקדש, מורה על האמונה וההבטחה שאנחנו מקווים ומצפים ומייחלים שתחזור העטרה ליושנה, ולכן אנחנו עושים להם זכר, כי תיכף הם יחזרו אלינו בביאת המשיח ובבנין בית המקדש ונעשה אותם שוב. ולכן מתאונן הנביא, "כי נדחה קראו לך", כי סרה תקוותם וציפיותם מירושלים, שחושבים אותה חלילה כמי שנדחתה לגמרי ולא תבנה עוד חס ושלום, והראה שהם חושבים כך, כי הנה "ציון היא דרש אין לה", שהם לא דורשים ולא עושים זכר לדברים שהיו נהוגים בזמן בית המקדש. ע"כ. נמצא שאדרבה ואדרבה בעשיית הזכר, אנחנו מחזקים את האמונה והבטחון בליבנו שבמהרה יבנה המקדש, ונחזור

הרד"ק מה שמצאנו במשניות שהתנא כותב "חג" בתם, וכוונתו ל"חג הסוכות", כמו למשל במסכת תענית (פרק א משנה א), מאימתי מזכירים גבורות גשמים, רבי אליעזר אומר מיום טוב הראשון של "חג", רבי יהושע אומר מיום טוב האחרון של "חג", ו"חג" היינו חג הסוכות, ואף על פי שגם פסח ושבעות, נקראו בתורה בשם חגים, כמו שנאמר (דברים טז טז): "שלוש פגמים בשנה יקרא כל זכורך את פני ה' אלקיך במקום אשר יבחר, בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות", בכל זאת ראה התנא לנכון לייחד שם "חג" לסוכות דווקא, כיון שפסח לשון "חג", הוא ענין ריקוד וטיפוח לשמחה, כמו שמצאנו בגמרא חגיגה (י"ב ע"ב) שדנה על לשון הפסוק (שמות יב יד): "והגדתם אותו חג לה' לדורותיכם, חקת עולם תהיה", האם הכוונה "חג" מלשון קרבן חגיגה, או מלשון "חגוג תגא", ופירש רש"י "להרבות שמחה". גם התוספות כתבו, "חגא" לשון "מחולות", כמו (תהלים קז כז): "חגוגו יגועו כשפור". ומפורש שבלשון "חג" נכנס ריבוי שמחה. וכיון שבחג הסוכות היתה שמחה יתירה של שמחת בית השואבה, לכן ראוי הוא להיקרא ביחוד בשם "חג", ולכן גם תקנו חז"ל לומר בו בתפילה "זמן שמחתנו".

⁴ ולפי זה צריך לומר שהוא הדין בכל תקנות חז"ל שהם "זכר למקדש", שיש לתת את הדעת על זה ולכוון לקיים דרישה לציון, כמו באכילת "מרור" בליל פסח בזמן הזה, שהיא מדרבנן "זכר למקדש". וכן "כורר" שכורכים בליל פסח את המצה עם המרור והחרוסת, זה "זכר למקדש", כמבואר בגמרא פסחים (קטו ע"א). וכן אכילת שני תבשילים זרוע וביצה, הם זכר לקרבן פסח ולקרבן חגיגה (שם קיד ע"ב). וכן אכילת האפיקומן, זכר לקרבן פסח הנאכל על השבע (רש"י ורשב"ם שם קט ע"ב). גם בגמרא מסכת מנחות (סו ע"א) גבי מצות ספירת העומר, אמרו, שאמימר היה סופר רק "ימים" ולא "שבועות", אמר, "זכר למקדש" הוא. וכן נתינת "זכר למחצית השקל" בחודש אדר, היא "זכר למקדש" (הרמ"א סימן תרצד). נמצא שבכל אלו, יש לעורר את הציבור לכוון לקיים דרישה לציון. (ועייניו גיליון 241 הערה 2)

⁵ בדרך אגב, כמה מנהג טוב וחשוב מה שבבתי כנסת רבים תולים שלטים בארבע רוחות בית הכנסת, וכותבים באותיות גדולות: "דרום", "צפון", "מזרח", מעלה, מטה, "מערב", כדי שהחזן והציבור לא יתבלבלו בכיוונים של הגנוענים, וכן למי שלא הספיק לנענע יחד עם כל הציבור, בוודאי שזה חסד גדול, ופעמים רבות ששלטים אלו מונעים בושה וחוסר נעימות מבני אדם.

גם מצאנו לגבי מצות חינוך בקטן לנטילת לולב, שכתב הטור (סימן תרנז), קטן היודע לנענע הלולב, אביו צריך לקנות לו לולב, כדי לחנכו במצוות. ומרן בשלחן ערוך שינה קצת מלשון הטור, וכתב, קטן היודע לנענע לולב "כדינו", אביו "חייב" לקנות לו לולב, כדי לחנכו במצוות. ובבית יוסף ביאר שמקורו טהור מהתלמוד ירושלמי שכתב, "לא סוף דבר לנענע, אלא מוליך ומביא מעלה ומוריד כשורה ומנענע". כלומר, לא די בזה שהוא יודע לנענע, דהיינו שמגביה מעט את הלולב, שאז הוא יוצא ידן חובה מדין תורה, כמבואר בגמרא סוכה (מב ע"א) "מדאגביה נפק ביה", אלא צריך שידע הדין להוליך ולהביא את הלולב ומימיו בכל נענוע שלש פעמים לכיוון החזה הלוך ושוב וכו'. וכיצא בזה מצאנו לגבי חינוך קטן לנטילת ציצית, שכותב מרן בשלחן ערוך (סימן יז סעיף א), קטן היודע "להתעטף", אביו צריך ליקח לו